

HERINNERINGEN AAN HET 1e ARTILLERIE REGIMENT IN 1937-1938 (Vervolg)

Theoretische cursussen

Het in praktijk brengen van de theoretische lessen zoals de oriëntatie had voor mij (een van de kleinsten van de batterij) zeer vermoeiende gevolgen. Wij moesten, geladen met het materiaal: planchette, driepikkel, optische instrumenten, in rangen van 4 naar Eenbeek Einde gaan in Destelbergen, een tippel van 3 km. De groten marcheerden vooraan en de kleinen sloten de colonne. Geladen met een planchette stapte ik in de voorlaatste rij. Om, onder de leiding van een wachtmeester en de luitenant-instructeur, naar het oefenterrein te gaan, marcheerden de makkers op de eerste rij op het gemak om de aankomst op het terrein zo veel mogelijk te vertragen. Dat was helemaal anders bij de terugtocht. De luitenant-instructeur keek niet naar het uur en met het uur van het middagmaal in het verschiet en een terugtocht van 3 km. werden wij ongeduldig. Wanneer wij dan eindelijk vertrokken namen de groten op de eerste rij grote stappen en de arme kleintjes achteraan mochten hun zevenmijlslaarzen aantrekken om hen te kunnen bijhouden. Wij kwamen dikwijls aan als heel het regiment al aan tafel zat. Dan was het een stormloop om het materiaal in te leveren en van kleren te wisselen. Ik was telkens doodmoe. De ramp was compleet wanneer er 's namiddags dan 2 uren voltige in galop volgde. Maar ik ben er niet dood van gegaan.

Paardrijden

"Ruiters zonder beentjes". Hoe dikwijls hebben wij dit verwijt niet gehoord, in de manege uitgeschreeuwd door onze monitoren, luitenant of adjudant? Maar vooraleer naar de manege te gaan moesten wij ons vertrouwd maken met de paarden, "de edelste verovering van de mens". Net zoals de meesten van mijn kameraden gebeurde deze eerste kennismaking niet zonder vrees. Op een namiddag werden wij gedurende de verzorging van de paarden in de batterijen, daarheen geleid, op klompen en met de nodige instrumenten: harde borstel en roskam.

Elkeen moest 4 paarden verzorgen die vastgemaakt waren aan een ring in de stalmuur. Wij banen ons met mankracht en lieve woordjes een weg tussen de paarden. Ik slaag er in zonder veel moeite en begin mijn werk. Eerst heel het lichaam van het dier roskammen, deeltje bij deeltje, dan een stevige borsteling. Tot mijn groot genoegen gaat alles goed, ik begin er aan te gewinnen. Juist enkele "tics" van kittelachtige paarden die slecht verdragen dat men hen op de buik borstelt en vooral op de top van hun kruis. Het dier rolt met de ogen waarvan men het wit ziet verschijnen en het legt de oren plat. De bovenlip rolt op en er verschijnen grote, dreigende tanden en bof... het is

zover, een licht slaan met de achterpoten verwittigt mij dat de top van het kruis een gevoelige plaats is.

De grote vrees is weg. Een voor een de 4 poten van het paard opheffen om de zool na te zien, ze te reinigen en nagaan of er geen nagels ontbreken aan het hoefijzer, is lastiger. Het is maar dat dat weegt en dat dat beweegt.

Men doet ons dit een 4-tal dagen doen. Men toont ons eveneens hoe wij een paard moeten zadelen, na de onderdelen opgesomd te hebben van het zadel en van het tuig: het bit, de teugels, enz. en al de riemen om het zadel te bevestigen. Dat gebeurt op een warme namiddag. Een paard staat in het midden van de grote koer, het wordt door een brigadier vastgehouden bij middel van een simpele stalhalster.

Daarnaast, op de grond, al het tuig waarmee het paard moet "aangekleed" worden... en de adjudant die ons uitlegt hoe men volgens het reglement moet te werk gaan. Een andere beroepsbrigadier doet dan al de bewegingen voor die nodig zijn om het paard te zadelen.

De grote hitte drukt ons neer en wij hebben meer neiging om te slapen dan om naar de adjudant te luisteren. Zelfs de edelste verovering van de mens valt in slaap. Wij zien hoe het paard de nek nederbuigt en hoe zijn grote kop de grond nadert. Het is maar wanneer men de deken op de schouders legt dat ons model wakker wordt, maar de "bleus" blijven in hun toestand van halfslaap. De operatie wordt 3 à 4 maal herhaald. Wij hebben begrepen.

De volgende morgen is het ernstiger. Iedereen krijgt in verschillende stallen van het regiment een paard toegewezen. Het mijne is een mooie, kleine, zwarte merrie die antwoordt op de liefelijke naam MARIETTE. Zij maakt deel uit van de rijpaarden van de 1e Batterij in de "Kleine Kazerne". Mijn zadel en tuig hangen aan de gietijzeren kolom die de box van MARIETTE scheidt van deze van haar geboortegebuur. MARIETTE ziet er mij een zachte en gehoorzame oude dochter uit. Het moeilijke moment is het correct plaatsen van het bit tussen de tanden van het dier en het tillen van het tuig boven zijn oren. Het plaatsen van het zadel is gemakkelijk.

Ik leid MARIETTE bij de teugel langs de Schelde tot op de grote koer waar ik mij in het gelid stel met de makkers van mijn groep. Er volgt dan een uiterst zorgvuldige inspectie door de luitenant-onderdokter en door de adjudant. Enkele aanpassingen zijn nodig, vooral het aanspannen van de buikriem die het zadel op zijn plaats moet houden. Wij leiden onze paarden achter elkaar buiten de kazerne om naar de manege te gaan die gelegen is op de hoek van de Lange Violettenstraat. Bij het passeren van trams en auto's doen enkele paarden, uit schrik, een uitwijkende beweging. MARIETTE verroert niet, ze beperkt er zich toe haar oren te klapperen op het ritme van haar stap.

In de manege, waar een dikke laag zand ligt, stellen wij ons op een rij in het midden van de grote piste. Een brigadier toont ons hoe wij het paard



Wat eens de manege was. Foto genomen in 1986.

moeten bestijgen en hoe wij de teugels moeten vasthouden. Wanneer wij allemaal geïnstalleerd zijn komen de luitenant en de adjudant de hoogte van de stijgbeugels controleren en ze aanpassen aan de lengte van de benen van de ruiter.

Eerste impressie: een zekere fierheid de wereld te kunnen bekijken gezeten op de rug van een paard. Wat uitleg om twee colonnes te vormen die rijden achter twee beroepsbrigadiers en... enkele toeren van de manege, op stap. Een eigenaardige, aangename sensatie de kop van zijn paard te zien op- en neergaan op het ritme van de stap.

Enkele opmerkingen betreffende onze houding: "Houd u recht!", betreffende het vasthouden van de teugels, de houding van onze voeten om het paard niet te raken met het wieltje op het uiteinde der sporen.

Ik bemerk met een beetje teleurstelling dat mijn MARIETTE, in tegenstelling met de andere paarden die hun oren schoon rechthouden, haar oren laat balanceren op het ritme van de stap, en soms één oor laat neerhangen naar voren of opzij. Maat het is aangenaam rijden op een paard dat op stap gaat. Zich in evenwicht houden is kinderspel.

Maar enkele dagen later is de lol voorbij. Wij mogen de stijgbeugels niet meer gebruiken, zelfs niet om op te stijgen. Er bestaat een andere methode, minder eenvoudig, maar die ons... soepelheid zal geven. Men moet springen, de twee handen steunend op de hals van het paard, zich heffen, het rechterbeen over het zadel lichten en zich op zijn plaats laten glijden. Het is ge-

makkelijk... als men goed ontwikkelde biceps heeft. Maar ik behoor bij de velen die niet beschikken over de nodige spieren. Na iedere mislukte poging moet men herbeginnen. Tien, vijftien maal achtereen. Ik voel mijn armen niet meer. Bij de zoveelste poging slaag ik er tenslotte toch in mij in een gestrekte houding te heffen. De adjudant moedigt mij aan: "Goed, Jurdan, nu de arm uitsteken." Ik verzamel mijn laatste krachten en... mijn evenwicht verliezend kom ik na een mooie buiteling met mijn hoofd terecht in het zand langs de andere kant van mijn paard. Ik ben vanzelfsprekend niet de enige die belandt in deze lamentabele situatie. Het doet geen pijn, maar het is wel vernederend en mijn mond zit vol zand: Bah!

Ik kan niet meer, de adjudant dringt niet meer aan. Morgen zal ik herbeginnen.

Na enkele dagen gaat het veel beter en wij herbeginnen de klassieke manoeuvres van de rijkunst: volten, halve volten, heel de gamma.

Iets is pijnlijk: als wij van ons paard vallen moeten wij het terug bestijgen terwijl het zijn gewone gang gaat en zonder de stijgbeugels te gebruiken. Het wordt een mooie reeks tuimelingen.

Onze manoeuvres gebeuren nu op de drie allures van het paard: op stap, in draf en in galop. Op draf zonder stijgbeugels is het gruwelijk! Ik voel mij als een zak patatten die dooreengeschud wordt door Mariette. Om het evenwicht te bewaren moet men de knieën zo hard mogelijk drukken. Het gevaarlijkste is in de bochten waar de middelpuntvliedende kracht optreedt. De valpartijen zijn talrijk. Het regent ironische uitroepen van de luitenant en van de adjudant "Ruiters zonder beentjes".

In de loop der dagen en der weken krijgen wij soepelheid en ik voel mij weldra een aanvaardbare ruiter worden.

Enkele weken later mogen wij opnieuw de stijgbeugels gebruiken. Wij gaan over hindernissen leren springen. De eerste hindernis is een eenvoudige barre op ongeveer 30 cm. van de grond geplaatst. Wij moeten de reglementaire methode volgen. Het paard staat stil op ongeveer 30 m. van de hindernis; wij vertrekken op stap, gaan over in draf, in galop, springen en doen het opnieuw in de andere richting.

De luie Mariette stemt er in toe over te gaan in galop, maar in plaats van te springen staat ze plotseling stil en doet mij bijna alleen over de barre gaan. Verschillende pogingen eindigen op dezelfde manier. De "zondagsruiters" regenen op mij neer. De luitenant wordt ongeduldig: "Adjudant, neem dit paard en toon aan Jurdan hoe hij het moet doen springen." De adjudant voert het order uit, maar het is duidelijk dat Mariette niet het minste respect heeft voor de zilveren ster van onze adjudant en zij blijft pal vóór de hindernis staan. De grote middelen nu. Langs weerszijde van de hindernis vat een brigadier post, gewapend met een zweep en op het moment dat er moet gesprongen worden dalen twee zweepslagen neer op het achterwerk van

Mariette. Maar Mariette is niet van gisteren, ze heeft het gevaar zien aankomen en in plaats van te springen, wijkt ze af naar rechts, loopt de brigadier omver en licht de adjudant uit het zadel. Niemand durft lachen, maar het is niet de goesting die ons ontbreekt.

De luitenant: "Jurdan, morgen krijgt gij een ander paard." Adieu dus, zachte en luie Mariette. De volgende dag moet ik "Médard" opzadelen, een rosbruine van de 4e Batterij. Aan de schoft is hij 10 cm. groter dan Mariette: hij heeft een levendige blik en zijn oren staan recht en nerveus zoals van een echt paard. In de manege is hij een revelatie. Médard is een halbloed die zijn naam waardig is en ik voel mij verlost van de indruk dat ik een Don Quichot ben die zijn Rossinante berijdt. Het is aangenaam een levendig paard tussen de benen te hebben. De sprongen die steeds moeilijker worden verlopen zonder problemen. Dank zij Médard ben ik nooit van mijn paard gevallen bij het springen.

Bij de grootste hindernis (een barre op 30 cm., de volgende een beetje verder op 60 cm. en dan nog ene op een hoogte van 1 m.) gaat alles zonder moeilijkheden. Op Médard gezeten ervaar ik de aangename sensatie over de hindernis te vliegen.

Wij moeten te paard evenwichts- en lenigheidsoefeningen doen. Terwijl men de teugels en de stijgbeugels loslaat, moeten wij de romp in alle richtingen plooiën en bij alle snelheden. De sarcasmen van de luitenant worden zeldzamer. Slechts enkele kameraden blijven nog allergisch aan de rijkunst en ze worden de uitverkoren slachtoffers van de luitenant-instructeur.

Van zodra onze instructeur een verslapping van de aandacht bemerkt bij de "zondagsruiters", klinkt het noodlot voorspellend bevel: "Stijgbeugels loslaten", onmiddellijk gevolgd door "In gestrekte draf: Mars."

De twee brigadiers die onze 2 groepen leiden gaan over in een versnelde draf. Zij mogen hun stijgbeugels blijven gebruiken, maar voor ons is het verschrikkelijk.

Zoals reeds eerder gezegd worden wij op ons paard dooreengeschied als een zak patatten, wij hebben geen houvast meer en worden uit ons evenwicht gebracht. De valpartijen zijn talrijk, vooral in de bochten waar de middel-puntvliedende kracht meewerkt.

En eens van zijn paard gevallen moet men er in draf terug opspringen op de reeds beschreven acrobatische manier.

De zaterdagsmorgen is het nog gevaarlijker. Dezen die geslaagd zijn in de theoretische ondervraging mogen de kazerne verlaten met een nachtpermissie tot zondagavond. De luitenant vindt de zaterdagsmorgen in de manege een raffinement uit. Al degenen die bij een gestrekte draf zonder stijgbeugels van hun paard vallen, moeten zich aanbieden bij de adjudant die een stuk papier plaatst tussen hun knie en het zadel. Als het papier valt, valt meteen de nachtpermissie. Ik heb verschillende malen een dergelijk "vrijkaartje" ge-



Eenbeek Einde 1937. De auteur gezeten op "de mooiste verovering van de mens".

kregen, maar ik heb het nooit laten vallen. Ik zou nog eerder Médard doen stikken hebben door hem met de benen te knijpen.

Op een mooie septemberdag mogen wij de kazerne te paard verlaten om ons, in colonnes van twee, naar Eenbeek Einde te begeven.

Te paard, welk genot en... ook welke fierheid en welke vreugde de burgers die ons zien voorbijrijden vanuit de hoogte te bekijken.

Mijn Médard is mijn vriend geworden. Wanneer hij tussen de andere paarden van de batterij staat en ik zijn naam roep, zet hij zijn oren recht en draait hij zijn kop in mijn richting. Wanneer ik hem streel legt hij zijn grote kop op mijn schouder en bekijkt hij mij aandachtig met zijn zachte ogen. Nauwelijks twee maanden geleden zou ik dat voor onmogelijk gehouden hebben.

Later nog gaan wij, al de kandidaten reserve-onderluitenant en reserve-onderofficier, in colonnes per twee, naar het oefenplein in Gentbrugge waar wij gezamenlijke bewegingen moeten uitvoeren. Zoals bvb. al de paarden op een front. Het is indrukwekkend, zo'n 60-tal paarden naast elkaar op één rij. Wij moeten dan achter de luitenant, de adjudant en de onderofficier-instructeur, in verschillende snelheden rijden zonder de frontlijn te verbreken. Het is moeilijk, men moet zijn paard tegenhouden, want de paarden hitsen elkaar op. Zij houden ervan, men voelt hun nervositeit, men heeft moeite om hen in de bevolen gang te houden en iedere maal is er wel een "zondagruiter" die, als het front nog op stap gaat, in volle galop voorbij de instructeurs rijdt.

Veel spectaculairder en zeer complex wordt het wanneer heel het front, in gelid blijvend, moet draaien rond een centraal punt dat gevormd wordt door het paard uiterst links of uiterst rechts. Op stap gaat dat nog min of meer, maar in draf en in galop is het zeer ingewikkeld en ik herinner mij niet dat ik die beweging ooit heb zien uitvoeren zonder dat er een onbevallige golvende lijn ontstond, tot groot ongenoegen van de luitenant en de adjudant die ons gadesloegen.

Er was dan ook het hindernissenparcours aan een van de zijden van het groot oefenplein. Ik heb er een enorm plezier aan beleefd met mijn uitstekende Médard letterlijk over de grachten en andere hoge hindernissen te kunnen vliegen; er was een kleine gemetselde muur bij van ongeveer 80 cm. hoog. Gedurende deze exalterende momenten heb ik vaak gedacht aan het geluk dat mij te beurt gevallen was dat ik niet terechtgekomen was in een infanterieregiment, zoals ik gevraagd had uit schrik voor paarden.

Tenslotte leerde men ons twee paarden leiden, t.t.z. met de rechterhand een tweede paard leiden naast het onze. Daar was niets moeilijks aan. Daarna gingen wij over naar het span dat de kanonnen en de caissons voorttrok.

Een batterij werd gevormd door stukken van 75 mm. en ieder van ons moest een span leiden. De grootte van de paarden was aangepast aan de grootte van de ruiter. De grootsten onder ons moesten het span trekpaarden leiden dat



Probeer maar eens die poort binnen te rijden met 6 paarden, een caisson en een kanon achter u.

rechtstreeks verbonden was aan de disselboom van de caisson waar het kanon aan gekoppeld was. De trekriemen van de twee andere spannen waren gewoon verbonden aan de trekriem van het achterste span.

Aangezien ik tot de "kleinen" behoorde moest ik het voorste span leiden. Dat vergde een grotere verantwoordelijkheid, want een kanon getrokken door 6 paarden had toch een lengte van een 15-tal meter. De draaimaneuvers moesten dus nauwkeurig uitgevoerd worden, o.m. om de kazerne terug binnen te rijden, want de inrijpoort was juist breed genoeg om de stukken te laten passeren. De beroepswachtmeester-stukoverste leidde mij daarbij en ik mag met een zekere fierheid zeggen dat ik nooit tegen de muur gereden ben of dat ik een man van wacht omver gereden heb.

Er waren dan de manoeuvres met de batterijen op het oefenplein. De stukken in colonne, maar ook defileren in front op de drie gangen: op stap, in draf en in galop. Een batterij in galop in front zien defileren is een uitzonderlijk schouwspel, vooral in de bochten waar de stukken en de caissons opzij geslingerd werden door de middelpuntvliedende kracht.

Om onze instructie te beëindigen leerde men ons de kanonnen in een minimum van tijd in schietpositie brengen en dat werd gechronometreerd door de luitenant.

Dit was de meest volledige oefening want de stukoverste moest terzelfdertijd een referentiepunt nemen om zijn stuk te richten op het door de luitenant aangeduide doel en klaar zitten om iedere correctie in richting en in dracht uit te voeren.

Het was een oefening die wij elk op beurt moesten doen voor het eindexamen van KRO of KROO.

Jaime JURDAN
(t vervolgt)